

„Egy európai eszme és hazai megvalósítása”

**LEADER – Közösségi kezdeményezés a vidék gazdasági
fejlesztése érdekében**

LEADER – Közösségi kezdeményezés a vidék gazdasági fejlesztése érdekében

Írta:
Krolopp András
Marticsek József
Petri Márta
Szuda Zoltán
Francia Rita

**Készült a Környezetvédelmi és Vízügyi Célelőirányzat –
KÖVICE támogatásával**

**Közép- és Kelet-Európai Munkacsoport a Biodiverzitás
Megőrzéséért**

Budapest, 2005

Tartalomjegyzék

I. Bevezetés	5
1. AZ ELŐZMÉNYEK	5
2. MI IS A LEADER?	6
3. MI A LEADER LÉNYEGE?	7
4. HOGYAN MŰKÖDIK A LEADER PROGRAM?	11
4.1. HOGYAN JÖNNEK LÉTRE A LEADER KISTÉRSÉGEK?	11
4.2. SZERVEZETI FELÉPÍTÉS	13
4.3. A PÁLYÁZATÍRÁSTÓL A BENYÚJTÁSIG	16
II. Szabályozás.....	18
1. JELENLEGI SZABÁLYOZÁS	18
2. MI VÁLTOZIK 2007-TŐL?	19
III. LEADER típusú kísérleti program Magyarországon.....	21
IV. AVOP - LEADER + Program – Magyarország	23
V. Magyarországi LEADER - tapasztalatok kritikus szemmel .	25
VI. Esettanulmányok.....	34
1. KÜLFÖLDI PÉLDATÁR	34
<i>AMVRAKIKOS-ÖBÖL – GÖRÖGORSZÁG</i>	34
<i>BREGENZERWALD (AUSZTRIA)</i>	37
<i>GAELTACHT CORK - Írország</i>	39
2. KÍSÉRLETI PROGRAM MAGYARORSZÁG – ZALA-KAR	41
3. NÉHÁNY PÁLYÁZÓ ÉS PROJEKT BEMUTATÁSA	43
VII. További információ	49

Kedves Olvasó!

Kiadványunk célja, hogy átfogó képet adjon az Európai Unió egyik leg-sikeresebb vidékfejlesztési programjáról, a LEADER-ről. E kiadvány első-sorban a hazai civil szervezetek számára készült, de reméljük, hogy közép-és kelet európai tagszervezeteink is haszonnal forgatják majd.

E sorok aktualitását az adja, hogy Magyarország Unióhoz való csatlako-zásával lehetőség nyílt a hazai helyi közösségek számára is, hogy csatla-kozzanak az egyre népesebb LEADER hálózathoz.

Joggal merülhet fel a kérdés, hogy miért foglalkozik egy elsősorban ter-mészetvédelem mellett elkötelezett szervezet az Európai Unió vidékfejleszt-ési programjával. Nos, egyre több környezet- és természetvédő szervezet – köztük a CEEWEB is – felismerte, hogy a biológiai sokféleség megőrzésé-hez, a fenntartható fejlődés elvének gyakorlati megvalósításához nem ele-gendő kizárólag a faj- és élőhelyvédelemmel foglalkozni. A természetvé-delmet integrálni kell a lehető legtöbb szektorba, a politikába, a minden-napokba. A hazai és az EU-s agrár- és vidékpolitika is nagy hatást gyakorol az élővilágra, ezért érdemes követni alakulását, elemezni várható hatásait.

A LEADER már megmutatta, hogy képes becsempészni a természet vé-delmét és szeretetét az emberek életébe. A természettel összhangban élő emberek számára a természet erőforrás, melynek ésszerű használata min-denkinek érdeke, hiszen ez az erőforrás biztosítja hosszú távon a magas életminőséget.

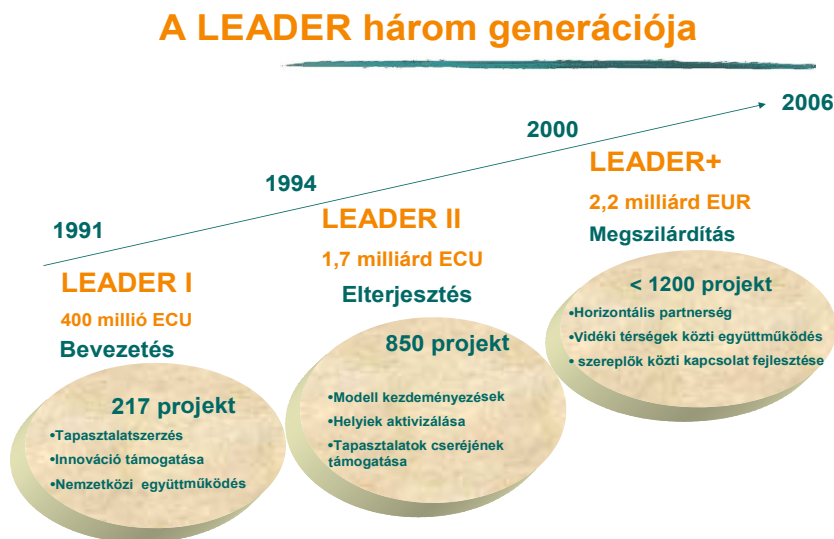
A kiadvány első fejezetében általános információkat találnak a program-ról. A bevezetést a jelenlegi (2000-2006) és következő (2007-2013) terve-zési időszakra vonatkozó szabályozás ismertetése követi. Ezután a magyar tapasztalatok kritikai elemzését találják. Majd – szemléltetésképpen - gya-korlati példákat, megvalósult projekteket, külföldi esettanulmányokat muta-tunk be.

Bízunk benne, hogy a LEADER program hozzájárul ahhoz, hogy a ma-gyar vidék fejlesztése valóban fejlődést eredményezzen és a vidéken élők életminőségének javulását vonja maga után!

I. BEVEZETÉS

Amint azt már említettük, a LEADER program az Európai Unió egyik legsikeresebb közösségi programja. Miben sikeres és mi ennek a sikernek a titka? Ebben a fejezetben megpróbálunk erre a kérdésre választ adni.

1. Az előzmények

Az Európai Unió mezőgazdasági politikája (Közös Agrárpolitika) 1957 óta folyamatosan változik. A különböző fejlesztési programok a '80-as évek végéig az ágazatokban jelentek meg és hiányzott az ágazatok közti összehangolás kistérségi szinten. E programok keretein belül a helyi támogatottak kiválasztása egy felülről lefelé irányuló (top down) rendszerben, az adott elképzelés integrált környezetéből kiszakítva történt. Magyarán szólva ún. „mákszem-effektus” alakult ki. A helyi támogatottak kiválasztása során nem vizsgálta senki, vajon a kiválasztott fejlesztések között van-e kapcsolat és az a kapcsolat milyen jellegű: Egymást erősítő, semleges, avagy egymást gyengítő kapcsolatról van szó. Így a nagy számok törvénye

szerint – a sok-sok támogatás felhasználása ellenére – nem történt valóban pozitív előjelű változás egy-egy térségben, mert a fejlesztések gyakorta kioltották egymást.

A 90-es évektől kezdve felismerték a fenntartható helyi fejlődés jelentőségét, mely figyelembe veszi a vidéki térségek környezeti, gazdasági, szociális és kulturális dimenzióit is. Új és újszerű fejlesztési módszerek kidolgozására került sor, bevonva a helyi közösségeket is a megoldások keresésébe (bottom up). Így született meg az Európai Unió LEADER programja.

A LEADER az Európai Unióban jelenleg a harmadik generációját éli. A fenti ábrában röviden összefoglaltuk az eddigieket:

2. Mi is a LEADER?

A LEADER egy francia mozaikszó: *Liasion Entre Actions pour le Development de l'Economie Rurale*, melynek jelentése: Közösségi kezdeményezés a vidék gazdasági fejlesztése érdekében. Az ún. közösségi kezdeményezések célja az, hogy új elképzeléseket és módszereket kísérletezzen ki olyan kulcsfontosságú témákban, melyek a legtöbb EU tagállamot érintik. A közösségi kezdeményezések eredményei pedig gazdagíthatják a szakpolitikákat, beépülve hatékonyabbá tehetik az addigi intézkedéseket.

Az 1991-ben indult program eredeti célja az EU-15-ben az volt, hogy megálljt parancsoljon az egyre jobban elszegényedő és elöregedő vidéki térségek további leszakadásának. Azóta több mint 1200 európai kistérségben valósultak meg alulról jövő, vidékfejlesztési projektek a LEADER segítségével.

Röviden összefoglalva a LEADER program a helyi szinten működő aktív társulások, együttműködések által kialakított és végrehajtott integrált terveket támogatja. A program célja, hogy segítse és támogassa a helyieket abban, hogy a környezetükben rejlő lehetőségeket felfedezzék, és azokat fenntartható módon kihasználják. A program keretein belül integrált, magas színvonalú, eredeti vidékfejlesztési stratégiák születnek a következő területeken:

- A természeti és kulturális örökség védelme, ezen adottságok gazdagítása;

- a helyi gazdaság megerősítése munkahelyteremtés céljából;
- a közösségek önszerveződő képességeinek javítása,
- az együttműködés ösztönzése.

A program újszerűsége abban áll, hogy a térség fejlesztési stratégiáját az önkormányzatokból, a térség vállalkozóiból és civil szerveződéseiből megalkult Helyi Vidékfejlesztési Munkacsoport (HVM), a helyiek aktív bevonásával állítja össze. Az elkészült stratégia alapján a döntéshozó egy keretösszeget határoz meg a munkacsoport számára, melyet helyi pályázat útján kell a végső kedvezményezettek számára biztosítani, az elfogadott program megvalósítása érdekében.

3. Mi a LEADER lényege?

A legfontosabb kulcsszó, hogy **alulról jövő** (bottom-up) kezdeményezéseket támogat a program. Ennek az az előnye, hogy a projektek a helyi lakosok tudásán és helyismeretén alapulnak, ebből következően az ő igényeiknek és a táj adottságainak megfelelő ötletek valósulhatnak meg.

A másik fontos kulcsszó az **összefogás**. A LEADER a kistérségben élő emberek kreativitására, leleményességére, ötletességére alapoz, és ösztönzi a helyi civil szervezetek, intézmények valamint vállalkozások összefogását és együttes munkájukat a térség fejlesztése érdekében.

A továbbiakban a LEADER hét alappilléret ismertetjük, melyek a LEADER-filozófia alapját és a módszer sikerének titkát is jelentik:

A LEADER hét alappillére

3.1. A terület-alapú megközelítés

A LEADER-térség olyan terület, amelynek lakói a „helyi identitást” - otthon-érzetet - közösen élik meg, szívükön viselik településük sorsát, érzelmileg kötődnek a tájhoz és azzal összhangban igyekeznek a fejlesztéseket megvalósítani. Ahhoz, hogy a fejlesztés hosszú távon életképes legyen (megfelelő emberi, pénzügyi és gazdasági erőforrások álljanak rendelkezésre), a területnek összefüggőnek és megfelelő méretűnek kell lennie. A területalapú megközelítés révén azok az emberek dolgoznak együtt, akik közös otthonuknak érzik az adott térséget, és ez az érzés biztosítja a motivációt, mely lendületben tartja a projekteket.

3.2. Az alulról építkező megközelítés

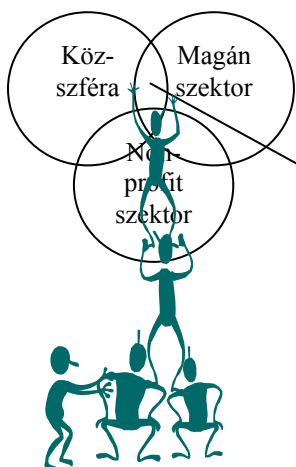
A helyiek részt vesznek a döntéshozatalban a térséget érintő fejlesztési programok kidolgozása és megvalósítása terén. A helyi szereplők közvetlenül bekapcsolódnak a saját mindennapi életüket meghatározó fejlesztési folyamatokba. Az alulról építkező tervezéssel és megvalósítással bizonyítottan együtt jár az erőforrások felhasználásának fokozott hatékonysága.

3.3. Sajátos irányítási és finanszírozási módszerek

A jól összeállított, helyi vidékfejlesztési munkacsoportokban az üzleti élet és a civil társadalom képviselőinek ugyanannyi szavazati joguk van, mint a közszférának. A finanszírozásban a helyi bankok és hitelintézmények is részt vesznek. Az irányítási és finanszírozási módszerek lényege, hogy kiegyenlítsék a megszilárdult hatalmi pozíciókat, és erősítsék a kiegyensúlyozott hatalomelosztást.

3.4. Háromoldalú partnerség

A fejlesztésben megvalósuló partnerség azt jelenti, hogy a közszféra, az üzleti élet és a civil társadalom között önkéntes, kölcsönösen gyümölcsöző, innovatív kapcsolatok vannak, és ezek révén együtt dolgoznak a közös társadalmi célkitűzések megvalósítása érdekében.

szinergia,
együttműködés,
partnerség

3.5. A tevékenységek újító jellege

Az újító jellegre, az új tevékenységekre azért van szükség, mert a vidéki emberek ma már nem tudnak pusztán a mezőgazdaságból megélni, ezért létkérdés, hogy a mezőgazdaság mellett új vagy legalább kiegészítő megélhetési lehetőségeket találjanak. Fontos, hogy az innovatív tevékenység helyi erőforrásokon alapuljon, eredeti ötlet legyen és illeszkedjék a térség jellegéhez. Az újításra azért is van szükség, mert vidéken is adódhatnak olyan problémás élethelyzetek, amelyeket a városokra, agglomerációkra kidolgozott eljárásokkal nem lehet kezelni, megoldani.

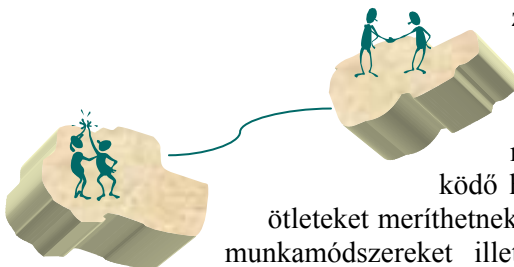
3.6. A tevékenységek közötti kapcsolatok – integrált, ágazatközi megközelítés

A LEADER ágazatközi megközelítése a vidéki gazdaság fejlesztésére irányuló tevékenységek közötti kapcsolatot jelenti. Ahhoz, hogy sikeresen összekapcsoljuk a különböző ágazatokat, legalább két feltételnek kell teljesülnie, az erős szándékon, elhatározáson túl:

- **helyi szinten:** az integrált megközelítést értő irányítás
- **nemzeti szinten:** a különböző ágazatok közötti horizontális, szakmapolitikai egybehangolás

3.7. Hálózatépítés, térségek közötti és nemzetközi együttműködés

A LEADER csoportok közötti hálózatépítés célja, hogy a helyben szerzett tapasztalatokat és eredményeket terjessze, így segítve a többi vidékfejlesztési munkacsoportot. A jól működő hálózatok révén a csoportok ötleteket meríthetnek egymás programjaiból, és a munkamódszereket illetően is jelentős segítséget

kaphatnak egymástól. A nemzeti hálózatok listáját a kiadvány végén találják. A LEADER csoportok nemcsak egymással, de más hálózatokkal, egyetemekkel, kutatóintézetekkel is együttműködhetnek. A LEADER sikertörténetében nagy szerepet játszanak ezek a többoldalú együttműködési kapcsolatok.

Röviden összefoglalva a LEADER program igen hatékony a vidékfejlesztésben, mert:

- térségi alapú, multi-szektorális, **integrált stratégián** alapul,
- igyekszik a **helyi gazdasági potenciál** egészét hasznosítani,
- felkarolja az **alulról jövő kezdeményezéseket**,
- aktivizálja a **helyi lakosságot** és **bevonja** a közösséget a fejlesztési folyamatokba,
- élő kapcsolatrendszert és **együttműködést** alakít ki a vidéki térségek között - tapasztalatcsere céljából,
- támogatja az **innovációt**,
- megteremti és erősíti a **helyi partnerséget**.

4. Hogyan működik a LEADER program?

4.1. Hogyan jönnek létre a LEADER kistérségek?

Az együttműködésben résztvevő települések kiválasztása a LEADER programban résztvevő településeken élők szabad elhatározásán alapul. A helyi vidékfejlesztési munkacsoportok csak földrajzilag összefüggő területeken, egymással szomszédos vidéki települések lakóinak összefogásával alakulhatnak meg. A helyi vidékfejlesztési munkacsoportok között nem lehet átfedés sem szervezeti, sem személyi, sem területi szinten, tehát minden település csak egy helyi vidékfejlesztési munkacsoportoz tartozhat. A LEADER térségek határa nem feltétlen esik egybe a statisztikai kistérségek határával, hiszen gazdaságilag és szociálisan homogén térségnek kell lennie. Jelenlegi közigazgatási határaink nem tükrözik történelmi tájaink egységét, gondoljunk csak a Berettyó vidékére, a bihari tájra.

A LEADER térség kritériumai

Kritériumok:

1. Az együttműködő településeken élő lakosság összlétszáma 10.000 –100.000 főig terjedhet.

(Hazánkban kivétel ez alól Baranya, Borsod-Abaúj-Zemplén, Győr-Moson-Sopron, Somogy, Tolna, Vas, Veszprém és Zala megye, ahol az egy helyi vidékfejlesztési munkacsoporthoz tartozó lakosok száma 5.000 lehet)

2. A LEADER térséghez csak olyan települések csatlakozhatnak, ahol az ott élők száma 10 000 fő alatti és/vagy a népsűrűség 120 fő/km² alatti

Kistérségi városok, központok így kimaradnak valóban a forrás felhasználásából, de nem célszerű kihagyni ezeket e településeket az együttgondolkodásból.

4.2. Szervezeti felépítés

4.2.1. Helyi Vidékfejlesztési Munkacsoport (HVM)

A LEADER+ kedvezményezettjei a HVM-ok, amelyeknek tagjai a helyi gazdasági, önkormányzati és egyesületi élet képviselői.

Fontos, hogy a munkacsoportokban a gazdasági és a civil szféra tegye ki a többséget, s ne az önkormányzat képviselői legyenek túlsúlyban. A programban a formális együttműködés megtestesítője a helyi vidékfejlesztési munkacsoport, amely döntési jogosítvánnyal rendelkezik, és meghatározott keret-költségvetéssel gazdálkodhat. E szervezet decentralizált alappal és önálló managementtel rendelkezik. A LEADER programnak ez az egyik legeredetibb jellemzője.

A helyi vidékfejlesztési munkacsoportok összeállítása jelentősen hozzájárul a helyi fejlesztés sikeréhez, a következők miatt:

- Decentralizált, ágazatokat egyesítő, alulról építkező, területalapú fejlesztést tudnak megvalósítani, amely az adott vidéki térség előnyeire és lehetőségeire koncentrál.
- Megjelenik a közösségi elkötelezettség,
- Mivel a LEADER új együttműködések kialakítására ösztönzi a helyi vezetőket, a fejlesztés szereplői között helyi szinten intenzívebb párbeszéd alakul ki.
- A program felszínre hozza a „szunnyadó” fejlesztési elképzeléseket is, amelyeket a hagyományos adminisztratív rendszer esetleg nem tudott volna befogadni.

Mivel a helyi program megvalósításának minden szakaszában más és más szakértelemre van szükség, a helyi vidékfejlesztési munkacsoportnak kiterjedt szakértői kapcsolatrendszerrel kell rendelkeznie. Működése során folyamatosan elő kell segítenie a helyi együttműködést a program sikeres megvalósítása érdekében, s ezért a következő tevékenységeket kell ellátnia:

- „animáció”, azaz a helyi szereplők folyamatos tájékoztatása, figyelmük ébren tartása, és más közösségi tevékenységek;
- információnyújtás és tanácsadás a program résztvevői számára;
- az adott térség helyi vidékfejlesztési stratégiája elkészítésének segítése;

- tájékoztatás a helyi programról, annak megvalósítási lehetőségeiről;

4.2.2. A HVM működése és feladatai – Együttműködés

A helyi vidékfejlesztési munkacsoportok szerkezetének és működésének nincsenek meghatározott merev szabályai, van azonban néhány kötelezően követendő szabály, amelyet minden akciócsoportnak be kell tartania:

- alapja a partnerség (helyi önkormányzatok, vállalkozók, társadalmi szervezetek és magánszemélyek)
- nagy létszámú együttműködés, amely a térség valós összetételét reprezentálja
- egy szervezet/személy csak egy akciócsoportban vállalhat tagságot
- egy személy csak egy szervezetet képviselhet az akciócsoporton belül, hiszen Magyarországon nincs összeférhetetlenségi törvény, így egy-egy személy politikai, választott tisztségviselőként, akár vállalkozóként, vagy civil szervezet vezetőjeként egyszerre lehetne képviselő az akciócsoport mindhárom szektorában.
- felépítésének biztosítania kell a térségi közösségek és gazdasági szerveződések érdekeinek megfelelő, hatékony képviseletet

4.2.3. Gesztor szervezet

A helyi vidékfejlesztési munkacsoportnak a napi szintű működéshez megfelelő, állandó adminisztratív kapacitásra van szüksége. A Gesztor szervezet a helyi vidékfejlesztési munkacsoport munkaszervezeteként működik. A működés kereteit a konzorciumi szerződés szabályozza.

A Gesztor szervezet látja el

- a pályázatok kezelését (befogadás, értékelés stb.)
- a költségvetés figyelemmel kísérését

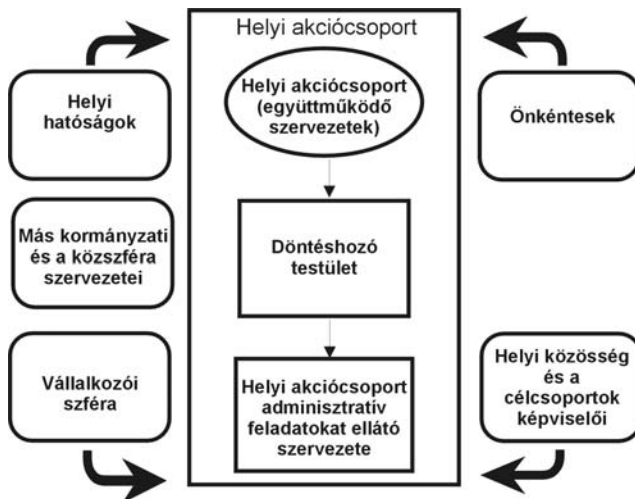
A Gesztor szervezet a helyi vidékfejlesztési munkacsoport egy tagszervezete, amely a döntéshozatalban nem vesz részt. Röviden fogalmazva; ha a Gesztor szervezet jól működik, akkor biztos a siker, ha nem, biztos a kudarc. Ennek a szervezetnek legfontosabb feladata a helyi akcióterv gyakor-

lati megvalósítása a helyi pályázati rendszer fenntartásán keresztül. A LEADER hazai megvalósítása több éves folyamat, ezért különösen fontos, hogy a Gesztor szervezet biztos anyagi, tárgyi és emberi erőforrásokkal rendelkezzen.

4.2.4. Helyi bíráló és monitoring bizottság

A helyi vidékfejlesztési munkacsoportnak a pályázatában meg kell határozni azt a testületet, amely a projektek kiválasztása, a költségvetés felosztása stb. témában a döntéseket meghozza.

A testület magába foglalhatja a helyi vidékfejlesztési munkacsoport teljes létszámát (kivéve a gesztor) is, de érdemes egy kisebb csoportot létrehozni a döntéshozásra. A döntéshozó testületnek legalább 50 %-át társadalmi vagy gazdasági partnereknek kell adniuk, és a közsféra képviselői maximum 50 %-ot tehetnek ki a döntéshozó testületben.

4.3. A pályázatírástól a benyújtásig

Három fontos területe van a LEADER előkészületeknek, amelyekről mielőbb döntést kell hozniuk a kezdeményezőknek kistérségi szinten:

- A terület lehatárolása (**hol?**): mely települések együttműködése felel meg a „kistáji”, kulturális-gazdasági megközelítésnek.
- A HVM felállítása (**kikkel?**): kik azok a kezdeményező személyek, szervezetek, akiknek az együttműködése megalapozhatja a programot.
- A vidékfejlesztési terv fő irányainak meghatározása (**mit?**): melyek azok a legfontosabb helyi fejlesztési célok, amelyek megfelelnek a LEADER alapelveknek, a LEADER lehetséges fejlesztési témáiba illenek és reálisan megvalósíthatók az adott időszakban.

A helyi vidékfejlesztési tervek a következő témákra épülhetnek:

- A helyi természeti és kulturális örökség értéknövelő hasznosítása.
- A vidéki életminőség javítása.
- Helyi termékek hozzáadott értékének növelése, különös tekintettel a kisméretű termelő egységek termékeinek piacra jutási esélyeit közösségi akciók révén javító intézkedésekre.
- Új eljárások és technológiák használata, a vidéki termékek és szolgáltatások versenyképességének fokozása.
- Együttműködés a térségen belül, az egy tagállamon belüli térségek között, valamint különböző tagállamok helyi vidékfejlesztési munkacsoportjai között.

A helyi vidékfejlesztési munkacsoport által elkészítendő LEADER akciótervnek a következő szempontoknak kell megfelelniük:

- Az együttműködés fejlesztése a helyi szereplők, a gazdaság különböző ágai, valamint az egyes projektek között.
- A terv az adott térség jellegzetességein alapuljon.
- A megadott LEADER témakörön belül előnyös, ha a tervek egy vagy több speciális célterületre fókuszálnak (célcsoportok vagy témák alapján).

- Figyelembe kell venni a nők és fiatalok számára történő munkahelyteremtést és a munkahelyek megőrzését.
- A tervnek be kell mutatnia a térség jellemzőit, a tervben foglaltak szükségességét.
- A tervnek újszerű, egyedi megoldásokat kell tartalmaznia.
- A terv teremtse meg a hagyományosan elkülönült gazdasági ágak közötti együttműködést.

A helyi vidékfejlesztési terveket a HVM-ok helyben kiírt pályázatok útján a megfelelő projektek kiválasztásával valósítják meg.

- A pályázati jogcímeket, azok részletes feltételeit, a projektek kiválasztásának kritériumait a helyi vidékfejlesztési munkacsoportok határozzák meg.
- A projekteknek összhangban kell állniuk a helyi vidékfejlesztési terv céljaival és tartalmával.
- Az alábbi kritériumok minden helyi vidékfejlesztési munkacsoportnál alkalmazandók:
 - Újszerűség, amely megnyilvánulhat a térség egyediségét tükröző új termék/szolgáltatás létrehozásában
 - Gazdasági, társadalmi és környezeti fenntarthatóság
 - Térségi szemlélet, a térségi sajátosságok figyelembe vétele
 - Partnerség, együttműködés, kapcsolatok
 - Alulról jövő kezdeményezés, helyi igények alapján történő tervezés és megvalósítás
 - Kiegészítő jelleg
 - Kisléptékűség

A pályázatot az akciócsoport nevében a Vezető szervezet nyújtja be.

- Ki kell választani a megalakítandó helyi vidékfejlesztési munkacsoport képviselőjében pályázó szervezetet (az akciócsoport vezető szervezete)
- A Vezető szervezet
 - eljár az akciócsoport nevében
 - az akciócsoport elnökét adja

II. SZABÁLYOZÁS

1. Jelenlegi szabályozás

2000 és 2006 között a LEADER harmadik generációja, a LEADER+ program fut. Az újonnan csatlakozott országok esetében az operatív programok tartalmazzák a LEADER+ intézkedéseket.

A Csatlakozási Szerződés IX. a fejezet I. alfejezet 33. f. cikké alapján az Európai Unió Bizottsága a csatlakozó országok számára megteremtette a LEADER+ Közösségi Kezdeményezés megvalósításának lehetőségét, amelynek a szerződés szerinti kerete az Agrár- és Vidékfejlesztési Operatív Program.

Magyarországon is az AVOP vagyis az Agrár- és Vidékfejlesztési Operatív Program költségvetésében szerepel az intézkedés.

A LEADER intézkedés részesedése az AVOP költségvetéséből: 4,5 %
Pénzügyi terv, 2004-2006.

Megnevezés	milliárd forint	Millió euro
Strukturális alapok - EMOGA	3,6	14,4
Központi költségvetési forrás, FVM	1,2	4,8
Tervezett magánforrás	1,2	4,8
Összes költség	6,1	23,9

*A forint összegek indikatívak. A Nemzeti Fejlesztési Tervben, illetve az Operatív Programban 1999. évi áron szereplő euro-összegek 255 forint/euro szorzóval kerültek átszámításra 2004. évi áron szereplő forint összegekre

Az AVOP intézkedéseinek célja a foglalkoztatottság és a jövedelemszerzési lehetőségek, a lakókörnyezet és részben az infrastrukturális ellátottság javítása. A LEADER+ intézkedés a fenti folyamatokat a helyi közösségek és belső erőforrásaik aktivizálásával katalizálja, és így már társadalmi, szociális aspektusokat is érint.

